

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. LX. Alia quatuor medicamenta vitiosæ linguæ curandæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

duc. Hanc animi præmitionem seu præparationem ad loquendum Siracides insignitè docens: *Aurum tuum, inquit, & argentum tuum confis, & verbum tuum facito stateram, & frenos ori tuo rectos, & attende ne forte labaris in linguâ, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sit casus tuus insanabilis in mortem.* Et libellam & habenam ex argento & auro exigit hic præceptor, ut sic omnia quæ ab ore prædeunt, vel ad Dei honorem vel ad aliorum bonum referantur. Sic animus ad loquendum præmuniendus est. Sed sequitur

§. IV.

4. Multa sibi dicere, eamque à seipso exigere.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Sen. lib. 3. de Ben. cap. 2.

Quartum remedium, adversus omne vitium, Linguae præsertim, potens est, MULTAM SIBI DICERE, EAMQUE A SEIPSO EXIGERE. Omnes vitiosos habitus à se removere non difficile illi erit, qui capitalem triumvirum in seipsum egerit. Egregia virtutis est seipsum apud se accusare, reprehendere, multare, sibi nihil condonare. Christiano sensu Seneca: *De nullo, inquit, queri possum alio, quam de me. Ego mihi in ascor, & Ego à me pœnas exigam.* Nos contrarium plerumque facimus, errores nostros tegimus, excusamus, cominus, polimus, & errasse nos negamus, alios audacissime accusamus. Quin ergo saltem facimus, quod malus scriba, qui creberrimos errores suos scalpello eradit, aut malus pictor qui penicillo inducit? ita & nos si quid erratum est, voluntatis pœnis delectamus ipsi, nec expectamus, dum alii à nobis pœnas repetant. Ille omnino in virtutum studio plurimum proficit, qui quotiescunque peccasse se cognoscit, mox aliquā se pœnā multat & ipse suus sibi monitor est: En, ait, iterum iurasti, mentitus es iterum, iterum male dixisti, de aliis iterum (quod jam sæpissime) detraxisti: in pœnam hoc stipis da pauperi, has preces recita. Qui superbia delictum in se observasset, sibi non malè imperaret: procumbe o superbe, & matrem tuam, terram oculare. Idem in delictis aliis utilissime fit. Et certe, si nosmetipsos dijudicemus, non utique judicemur. Hæ tales voluntarie pœnæ non tantum hominem sibi ipsi, sed & Deum homini mirè conciliant, & lapsus faturos sæpissime de facie cavent.

Lib. 4. For. mic. cap. 3. Ioannes Nyder qui anno 1430. Norimbergæ Amicus fuit in S. Dominici familiā.

E Sancti Dominici familiā vir pius & eruditus narrat, fuisse virum nobilem aro suo, qui à puero assueverat Deum & Calites verbo violare, aliis pessimè precari. Has voces puer in aula haulerat, quas & senex assidue iactarat. Displacuit viro inolitum hoc suum vitium, statuitque apud animum suum sæpius tam sædam loquendi labem deducere, nec tamen deditit: pugnavit secum aliquamdiu, raro victor: nam lubricæ lingue præceptio abreptus ruebat in antiqua. Quare sacerdotem super hac re consuluit rogavitque pharmacum suggereret huic morbo expugnando. Sacerdos mitior quam par erat, molli spongia hanc vomitum non rupit, sed demollit. Interim vir ille nobilis in eundem morbum identidem revolvebatur. Aliquid vitii amputatum erat, non extirpatum vitium. Quocirca seipsum vir generosus aggreditur, & hanc sibi pœnam decernit, ut quotiescunque linguā Deum hominēve peteret, eo die carnibus abstineret. Et ne sibi quidquam ipse indulgeret, famulis severè præcepit, ut execrationes suas & maledicta numerarent, & quemcunque numerum subnotassent, iussi dicerent. Principium, ut solet, tam fuit difficile, ut anno ferè dimidio, à carnium usu non sine violentia se continerit, ne animi sui decretum violaret. Et quamvis aliquanto tempore in Principis cuiusdam aula degeret, nihilominus instituti tenax perseveravit quod cepit. Hac demum abstinentiā ita seipsum triumphavit, ut quidquid vitii pessimā consuetudine contraxerat, generosè prorsus expugnavit, victor sui, sui tantum? diabolorum omnium. Eo tanè tempore, inquit, quo virum familiariter nosse ceppi, nec ullam ampliùs voculam impiam misit. Addit prioribus:

Civis Augustanus simili urgebatur vitio, qui hanc ipse sibi pœnam indixit, ut quoties verba impia paceret, graphio vel cultello alio guttam sanguinis eliceret, à manu aut brachio. Non multum sanguinis fudit, & improbam consuetudinem feliciter vicit. Tanti est vitium quodeunque hac parte aggredi, & velle vincere. Vicit quisquis ita vincere voluit. Et ut dicta stememus, idem scriptor subiungit ista. Civis Memmingæ opulentus in eandem execrandi consuetudinem prolapsus, hanc sibi multam statuit, ut quoties divinum nomen minus reverenter appellaret, aut aliter linguā delinqueret, eo die genium vino fraudaret, & fontem hiberet, idque sine ulla exceptione vel veniā. Non diu aquam bibit, & linguam domuit, à consuetudine tam improba penitus liber. Quid nos? an dicemus, tanti non eminus lingue victoriam? nihilne ignavi facere aut pati sustinebimus, ut oris vitia extirpemus? an Christum clamantem non audimus? *Bonum tibi est ad vitam ingredi debilem vel claudum, quam duas manus, vel duos pedes habentem mitti in ignem.*

Quoties igitur vel linguæ procacitatem, vel aliud quodeunque vitium in se cupit expugnatum, hoc agat, & voluntatis se pœnis toties moneat, quoties deliquisse contigerit. Non est efficacior, non est sanctior vindicta quam sui ipsius. Hoc prorsus modo & domari lingua, & quidquid vitiosi vivit in animo, superari poterit.

CAPVT LX.

Alia quatuor Medicamenta vitiosæ Lingue curande.

Vir qui lautissimam supellestem in domo aliena curiose intuitus, aliquid tamen deesse diceret. Cuius interrogaretur: quidnam illud sit quod desit? Respondit: Instrumentum quod humana genti summe necessarium. Interrogatus porro, quale hoc instrumentum sit? At ille: Linguarium, inquit, quo lingua oculandi solet. Sanè rem dixit: pars nulla supellestis tam necessaria est, atque hoc ipsum, quod diximus.

Romanus sapiens lingue temerariæ mentione injecta: *Verba mea redimam, inquit, & aurem mihi periculis damno castigabo promittendi temeritatem. Ecce ut dolat, ut postea consideratis loquaris: quod dicere solemus, linguarium dabo.* Cœpimus & nos Linguarium dare, & Remedia suggerere linguis omnibus tam temerè loquentibus. Quatuor omnino medicamenta dictavimus, polliciti addere plura. Nunc addimus quatuor alia quæ linguam incautam aut nimis licentiosam coercant.

§. I.

Quintum Medicamentum, PROPOSITA QUOTIDIANA. Qui sanam cupit linguam diebus lingulis in quo Hebræo Psalte seipsum his extimulet: *Dixi, dico, dicamque millies: Custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea; Posui, ponamque ori meo custodiam.* Nisi quotidie hoc animi decretum innovetur, oblivione facillimè sepelitur. Vtior eques si maximi momenti literas, aut multum aut in equo secum vehat, aliquoties de die & oculis & manibus explorat, an hippoperam etiamnum habeat: qui saculo summi momenti clavem circumfert, sæpius in die sacculum manu perterrita, num clavim illam non amiserit. Clavis oris in arcu cordis sit qui rei suæ letius est custos, saltem semel iterumque quot diebus ad hanc clavem attentè respiciat. *Jobus de lingua seipso: Gloria mea, inquit, semper immovabitur, & arcum meum in manu meā instaurabitur.* Hoc agam ut vires meæ, meaque brachia non languescant, nec consenescat robur meum, sed augeatur potius & crescat: sic omnino qui rectè loquendi artem condiscere desiderat, ad discendum se

dum ſe quotidie componit, meditat, reputat, perpendit, quibus demum modis linguam efformet modeltam & parcam verborum.

Sed obsecres: Non præſto quæ propono, cur proponam fruſtra? Puſillæ fidei homo; tu modò conare ac propone: ſi non omnia, multùm tamen præſtabis eorum quæ propoſueris, quæ honeſtâ mente conceperis. Nam ſi paria propoſitis facta reſponderent, quid nobis eſſet ſanctius? Interim non eſt, quod contemnamus propoſita bona, & bonis cogitationibus plena præcordia. Studiorum ſalutarium, etiam citra effectum, laudanda tractatio eſt: Omnibus bonis in rebus conatus in laude, effectus ſubinde in caſu eſt. Si Deum & promiſſa divina ſpectes, in plurimis firmiſſimè propoſuiſſe, idem eſt quod feciſſe. Non tantùm ſacultas præmium habet à Deo, ſed ſola etiam voluntas. Neque verò nos languidum & iners propoſitum exigimus: vix ullarum eſt vitium frigidiffimam illud, volo facere, volo frenare linguam. Hebræi olim regem Aſam ſecuti (quod regii Faſti memorant) juraverunt Domino voce magnâ, in júbilo &c. in omni enim corde ſuorumaverunt, & in totâ voluntate quaſierunt eum & invenerunt. Tale tuum, mi Chriſtiane, ſit propoſitum, quale illorum erat juramentum: In omni corde tuo, & in totâ voluntate tuâ propone ac ſtatue: Cuſtodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea. Hactenus toties mentitus, alios toties calumniatus, toties laſciiva ſum locutus; antehac frequenter murmuravi, frequentius inaniter me jactavi, aliorum laudibus frequentius ſimè obreſcavi; quis numeret, quoties juraverim? Dixi, iterumque dico; deinceps emendatius loquar; Propono ac ſtatuo firmiſſimè, & in omni corde meo, non mentiri, non calumniari, nil obſcenè loqui ampliùs; deinceps me jactare, aliis detrachere, obmurmurare & jurare ſtudioſiſſimè cavebo. Sic lingua tua ſemper innovetur, ſic arcus tuus in manu tuâ quotidie inſtauratur. Hæc propone diebus ſingulis, ut Beatus vir cuius eſt auxilium abs te, Domine, aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit. Non ſolùm aſcenſiones diſponit bonas, ſed & bene aſcendit, qui quotidie linguæ cuſtodiam efficaciter proponit. Sed ulterius.

S. II.

STURM Medicamentum. COLLOQUIA PIA. Divinæ paginæ cælum ſæpius reſeratum memorant, id tamen nunquam ſine gravi cauſâ & grandi utilitate factum. Iſtaçlis populo æther quotidie patuit, cum manna, roſcidum illud pabulum è cælo ſereno ac puro demiffum. Mandavit nubibus deſuper, & januas cæli aperuit, & pluuit illis manna ad manducandum. Cum Joannes Chriſtum Jordanis aquâ tingeret, Ecce aperti ſunt ei cæli, & vidit ſpiritum Dei deſcendentem ſicut columbam. Cum Stephanus lapidum imbre obrueretur, clamavit, Ecce video cælos apertos, & filium hominis ſtantem à dextris Dei. In factis paginis homo mentis puræ conſertur cælo. Hoc ſenſu dictum: Cæli enarrant gloriam Dei. Cælorum iſtorum janua eſt Lingua: hanc cæli jaquam pandi non vult Deus niſi juſtâ de cauſâ, ut vel ſubmittatur manna, vel ſacra deſcendant columba, ut ſermo vel boni ſit exempli, vel eruditionis non ſpernendæ: colloquia quavis non noxia, ſi tamen oſioſa, cælo certè non deſcendunt. Quòd vapores exhalet terra, quòd paludes & ſtagna progengerant, nil novi eſt, naturâ ſit auctore: quòd cælo rana decidant, quòd vapores inde deſcendant, novum quid eſt, & extra naturæ leges ſit: quòd homines impuri & impii ſcurriliter, inverecundè, mendaciter, laſcivè loquantur, quòd de multis detrahant, multos irideant, pleròſque omnes contemnant, quòd jurent & pejerent, nil miri eſt, terra ſunt; tales illa vapores ruſtat;

Tom. I.

A paludes & ſtagna ſunt, has illa ranas generant. At verò quòd ſi Chriſtiani qui probi ac ſancti videri volunt, qui cælo conſerri cupiunt, non ſaniora vel caſtiora proloquantur, quòd æquè ac fex hominum, his maledicant, hos mordeant, illis adulentur, iſtos conviciantur, quòd majoribus obloquantur, inferiores calumniantur, quòd etiam hi verba oſioſa, falſa, ſubinde & fœda proferant, quòd vaniloquentiam, ſtuloſum, ſuperbiloquentiam ſermonibus miſceant, hoc mirum, ter mirum ſit. Et unde quaſo hæc ranæ ab hoc cælo? quomodo tam fœdi vapores ex hoc æthere delapſi? Vide, mi Chriſtiane, quale ſis cælum, & quàm impurus æther, è quo non manna deſcendit, non columba deſcendit, ſed culices, ranæ, turpes, pernicioſæ beſtiolæ, ſermones vani, ſpurci, noxii, exempli peſſimi delabuntur. Si cælum haberi vis, manna deplue, religioſum quid loquere; Deum, divina, divos colloqui miſce. Subinde, obſecro, ſubinde ſaltem ſpiritalè quid ſermonibus inferatur; hoc animum nutrit & roborat: & tales etiam quaerendi ſunt focii, qui de his talibus ſermonem cum aliis copulare norint.

Eſt aurum, inquit Salomon, & multitudo gemmarum, Prov. c. 20. verſ. 15. *aurum pretioſum, labia ſcientiæ.* Eſt ſermo eloquentiam Atticam non habeat, modò pietatem Chriſtianam redoleat, & aurum & multitudinem gemmarum ſuperabit.

Beatus Ludovicus, Tolofanus præful, magnus animo & virtute, qui vana colloquia cane & angue pejus oderat, dicere ſolebat, quod & verè ſentiebat: Gratiæ mihi piorum & bonorum familiaritas, quia ab his eruditio & pietas eſt, non ſecus atque ab aromatibus ait.

Divus Chryſoſtomus hoc auditoribus identidem inculcans: Vinam, inquit, cum cenatur, cum prandium ſumitur, cum lavatur, cum denique reliqua peraguntur, de gehennâ fieri & apud vos mentionem! nec enim illius formidine, aut hic adverſa viderentur gravia, qui pro ſuavis proſpera haberentur. Hæc certè ridicula videbantur, ſi cum gehennâ incendio comparentur. Addit: quorum narratio frequentius iteranda eſt, quando gehennâ quſmodi recordatio nos eam incidere haud ſinit.

Idem ſanctiſſimus Orator, ut vel precibus hoc perſuadeat: Et ideo rogo, inquit, ut gehennâ memineris, de gehennâ loquaris. Ita animam tuam compone, pulchramque ac decoram effice. Magna eſt enim horum verborum utilitas. Et ideo diabolus omnia facit & molitur, ejus volens auferre memoriam. Noli eam è memoriâ ejicere, nec dicas. Quid me importunâ afficiam triſtitia? Importuna erit, quando angeris in gehennâ. Hoc eſt tempus triſtitie, non illud.

Auguſtinus colloquium cum matre initum narrans:

Deo, inquit, ita diſponente accidit, ut ego & ipſa ſoli ſtarem Auguſt. l. 1. incumbentes ad ſeneſtram, unde proſpectus in hortum. Colloquebamur ergo ſoli valde dulciter, & præteritorum obliti querebamus inter nos, qualis futura eſſet vita æterna ſanctorum, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit. Cùmque ad eum ſinem ſermo perduceretur, ut carnaliſum ſenſuum delectatio quantalibet præ illius vitæ jucunditate, non comparatione, ſed nec commemoratione quidem digna videretur, erigentes nos ardentiore affectu in idipſum, perambulavimus gradatim cuncta corporalia, & ipſum cælum. Et adhuc aſcendebamus cogitando & loquendo te, & mirando opera tua, & venimus in mentes noſtras, & tranſcendimus eas, ut attingeremus regionem ubertatis inſufficientis, ubi paſcis Iſraël in æterni veritatis pabulo. Dum loquimur & inhiamus illi, attingimus eam modicè toto iſtu cordis, & ſuſpiravimus, & reliquimus thi religatas primitias ſpiritus & remeavimus ad ſtrepitum oris noſtri, ubi verbum & incipitur & ſinitur. Dicebamus talia, eſſi non iſto modo & his verbis, tamen Domine tu ſcis, quod illo die, cum talia loqueremur, & mundus iſte nobis inter verba viſceſceret, cum omnibus delectationibus ſuis.

R r r

En

En nobile paradigma pii colloqui, simul & illius maximas quæstus. Pium colloquium nunquam suis destituitur emolumentis.

§. III.

Septimum Medicamentum. OCCASIONVM FUGA. De hac insignissimè Chrysostomus: *Iuxta præceptum vadens, inquit, quamvis non decidat, tremat tamen, & sepe numero ab ipso subversus tremore decidit: ita & non procul peccata fugiens, sed secus ipsa vadens, cum timore vivit, & in ipsa labitur sepius. Etenim alienas curiosè spectans formas, quamvis non machetur, tamen concupiscit, & juxta Christi sententiam factus est adulter: sapius autem ab ipsa concupiscentiâ in peccatum reipsa defertur. Vis modestus esse? ne tantum fugias adulterium, sed etiam petulantem aspectum. Vis à verbis turpibus abesse? ne verba tantum turpia fugias, verum & risum solutum, & omnem concupiscentiam.*

Facile autem scire est; tali aut tali loco fabulatores conveniunt, hic nugæ & mera somnia narrantur, hic foedi & impudici sermones, hic rixæ atque jurgia miscentur, illic grandiloquentiam stultiloquentia comes deducit, isthic obretractationes merissimæ in medium proferuntur: fuge, quisquis es, fuge hos linguarum improbos mercatores, has pestilentes nundinas, fuge infidiosas has panegyres, quæ non crumenam vulnerant, sed conscientiam.

In conviviis quàm animosa loquacitas dominetur, res nota est. Hinc non illepidè nescio quis dixit: In conviviis primum est silentium; Concurrere omnes. Sequitur stridor dentium. Hunc excipit clamor gentium: ubi convivæ vino incaluerit, nemo non loquitur; imò nemo non clamat. Hic attende tibi, hic cave, aut tutius non accede. Quis nescit has apud se rationes ponere: quotiescunque ad hunc usque diem inter hos homines, in hac domo sis, minor homo redii, semper querelas, semper obretractationes non tantum audivi, sed etiam adjuvi, & meam quoque linguam colloquiis malis commidavi: ergo & hanc domum, & hos homines, quantum potero, studiosissimè cavebo.

Quàm multi non possunt seipsos non eatenus nosse, quin apud animum suum taciti fateri cogantur, & iste quidem hoc: Quoties probè appotus sum, toties timarum plenus sum, poenitenda promitto, stultissima quæque garrigo, & omnia effutio; arcanum apud me nullum est, cum mea lingua vino permaduit. Ille verò hoc sibi de se faterur: Cum irascor, instar tauri sum, qui omnia rupit vincula, imò ursus sum: indomitus omnia sternens & calcans. Quapropter ebrietatis ille, hic iræ occasiones omnes fugiat. *Labia iusti considerant placita, & os impiorum perversa. Homo recti amans studiosissimè declinat, quidquid aniam præbet veritæ dicacitati: homo pertulæ conscientie ultro amplectitur quidquid invitat ad lo-*

Prov. c. 10.
vers. 32.

Chrys. 10. 5.
hom. 15. ad
pop. mibi
pag. 116.

Prov. c. 6.
vers. 2.
Pelag. l. 10.
nu. 33. apud
Rafvoeid.

quacem stultitiam. Verissimè dixit Chrysostomus: *Magnus laqueus est lingua petulantia, & multa refrenationis indigens. Hic verò laqueus fugiendo effugitur. Occasiones fugere statuisti: jam pæne hunc laqueum effugisti. Hos occasionum laqueos non fugis? occinetur tibi sapius: Illaqueatus es verbis oris tui, & captus propriis sermonibus. Olim ad Abbatem Lucium venit Longinus Abbas, & animum suum aperuit, velle se peregrinari, idque sibi jam pæne certum esse. Lucius ut & ipse sincerè diceret quod sentiret: Mi Longine, inquit, nos ipsos frustra fugimus, & labore irritò peregrinamur, nisi eo loci ubi sumus, linguam in vincula damus: si hic linguam tuam non continueris, quocunque iveris, peregrinus non eris. Linguam, ubi es, hic refrena, & eris peregrinus, tamen si locum non mutaris. Sic est: non rarò cum locum ex loco mutamus, occasiones quas quieti vitare poteramus, adimus, & charybdim fugientes in scyllam incidimus. Vide igitur ut occasiones perire fugias; contentiosos, iracundos, contumeliosos, cautè declines: quod He-*

A brevis Sapiens variè monet: *Non litiges cum homine potestate. Non contendas cum viro locuplete. Non litiges cum homine linguato, & non strues in ignem illius ligna. Verbofus & linguax homo ignis est; qui jurgatur cum tali, perinde facit, ac si ligna ministraret igni, & flammam bene sopitam malè sulciter. Quapropter contentiones & plurimam oris intemperiem vitabit, qui occasiones fugiet.*

§. IV.

Octavum remedium, MODERATIO SERMONIS, seu, PAUCILOQUIVM. Ut bene loquaris, plurimum juverit, parè, moderatè, submisè, & minime properanter loqui. Qui verba cum tumultu fundit & præcipitat, proximus est multiloquo: ubi multiloquium est, proximum plerumque peccatum est. Sapientum monitum est: *Auribus frequentius utere quàm lingua. Hoc Siracida tot præceptiones confirmant: Primum audias ne tardius respondeas verbum. Audi tacens, & pro reverentiâ accedet tibi bona gratia. In multis esto quasi infans, & audi tacens: simul & querens. Quocirca qui odit multa vel prava loqui, in hoc omni studio incumbat, ut libentius audiat quàm loquatur, & ubi loquendi fuerit vel necessitas vel facultas, eà non sine grandi verborum parsimonia utatur. In hunc finem conducet tractum dicere quæ proferenda erunt, nec agglomerare verba vel convolvere: blatero stans pede in uno centuriam verborum profundit, antequam alter vix decuriam pronuntiarit. Siracides hic autem acriter percellens: Noli, ait, citatus esse lingua, & remissus in operibus tuis. Unam epistolarum Seneca sic claudit: Summa ergo summarum hæc erit: Tardiloquum te esse iubeo. Vocem pressiore loqui præsertim apud ægrotos, valde convenit, & aliàs etiam clamate viri inurbanum & agreste, & subinde molestum aliis, sic signum est eum qui loquitur, aut à vino aut certè ab affectu ebrium esse, aut parùm latere sub verbis adeò tumultuantibus. Terribilis est in eo veritate sua homo linguosus, inquit Siracides, & temerarius in verbo suo, odibilis erit. At contrà de veris Orbis delitiis, Christo, prædixit Ihsas, ore divini Patris locutus: Ecce filius meus, suscipiam eum, electus meus, complacuit sibi in illo: anima mea: dedi spiritum meum super eum, iudicium gentibus proferet. Non clamabit, neque accipiet personam, nec audietur vox ejus foris. Ita qui rixas odit, clamores vitat, clamare & rixari plerumque vicina sunt. Ergo si vis videre vitam, inquit Chrysostomus, si vis invenire dies bonos, cohibe linguam tuam à malo. Quanti modò dicunt, Nolo, qui dicebant, Volo: Qui veteraverunt in detractionibus, qui mordent & comedunt humanas carnes, detrahendo, non timentes ne ab invicem consumantur, qui adulationibus suis linguam impendunt. Quisquis es, si vitam vis, si dies bonos diligis, cohibe linguam tuam à malo, imò etiam quandoque à bono cohibe, ut cohibere possis à malo. Parè loquere, & omnem verborum redundantiam præcide: laudabilior est verborum parsimonia, quàm pecunia, imò etiam sape utilior: qui numos profundit, tantò magis prodest aliis quanto minus sibi: qui prodigus est verborum, & sibi nocet & aliis. Pauciloquium, vitiosæ linguæ pharmacum est saluberrimum.*

CAPVT LXI.

Ultima quatuor Medicamenta ad improbam linguam emendam.

MEl non solum dulce ac delectabile, sed etiam salubre, cum temperanter sumitur. Galenus & præcipuè Arabes omnes moderatum mellis usum maximis laudibus ferunt. Sapientissimus Regum Salomon, eruditam linguam laudaturus: Favus mellis, inquit, composita verba: dulcedo anima, sanitas osium. Septuaginta Interpretes